

Rockens byggmester runder 90

– Hvis du skulle gi rock'n roll et annet navn, måtte det bli **Chuck Berry**, har John Lennon sagt.

Av **ASBJØRN BAKKE**

Journalist
i Aftenposten

Chuck Berry skapte gitarriffene, rendyrket rock'n roll-myten og skrev låter som er obligatorisk øvelse for rockeartister. Mange skal ha æren for å ha båret steiner til rockens grunnmur, men Berry bidro med den største. Elvis utløste rock'n roll-opprøret, men det var Berry som satte ord på det: *Roll over, Beethoven, and tell Tchaikovsky the news!*

Han gikk av scenen for sannsynligvis siste gang for to år siden, 15. oktober 2014. Det var på klubben Blueberry Hill i hjembyen St. Louis i Missouri, der han har spilt over 200 konserter de siste 18 årene.

Mange av rockelegendens siste opptredener kvalifiserte neppe til betegnelsen «konserter». Da han sist spilte i Oslo i 2013, skrev Aftenpostens Torstein Hvattum at Berry tidvis syntes å «mangle klarhet i hvor han befant seg» og var «uten musikalsk selvrespekt».

Rockefeller 1989

En varm sommerdag i juli 1989 var det nervøs stemning inne på konsertstedet Rockefeller i Oslo. Eigil Berg, John Kolloen og Einar Mjåland trippet rundt, alle til vanlig medlemmer av New Jordal Swingers. Endelig gikk døren opp. Inn kom en flott fyr – høy, mørk og slank. Han var 63 år, men så ikke slik ut. Kledd i en fargerik hippieskjorte tok han seg ufattelig nok godt ut.

– Chuck Berry, sa mannen og strakte frem en stor neve. De hilste tilbake, men Berry strenet rett bort til arrangøren og talte penger.

Med kontanter på plass i innerlommen var han klar til å gjøre jobben sin.

– Hva skal vi spille? spurte Eigil Berg. Han var kveldens kapellmester.

– Noen Chuck Berry-greier, svarte rockelegenden.

– Kan vi få vite åpningslåten, kanskje?

– Vent og se.

«Stup og skyt»

– Jeg kan ikke huske å ha planlagt en konsert. Jeg jobber helt spontant, sa Chuck Berry til musikkmagasinet Rolling Stone i 1968.

Det spesielle med alle rockegitaristers far er nemlig at han i mange tiår har holdt konserter uten fast band, eller bare med deler av et. Han har spilt surt og skjevt og gjerne maltraktert sine klassiske gitarriff med et smil.

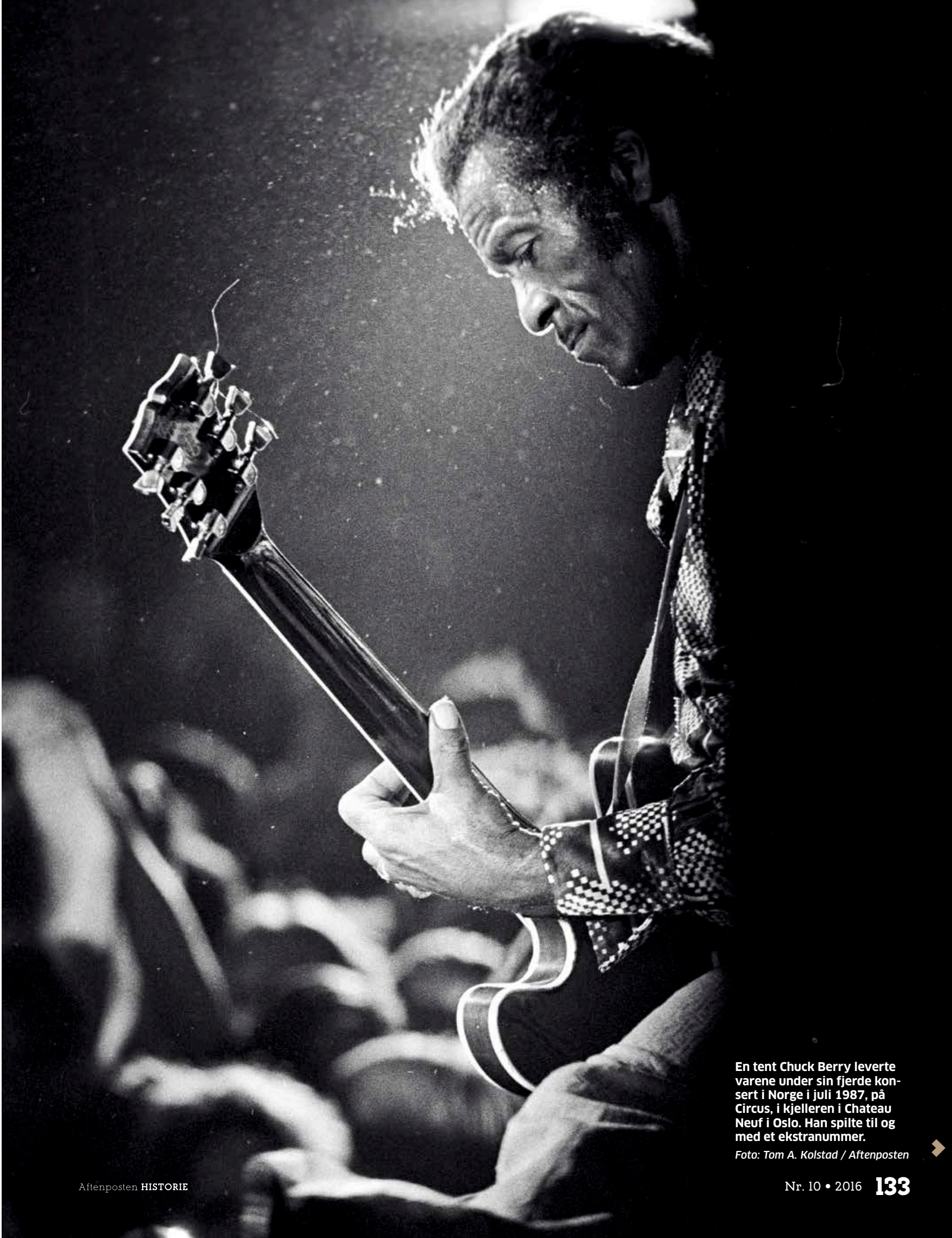
– Det er bare latskap, og det er trist at han tar så lite hensyn til musikken. Han får jo samme betaling uansett. Men han er svært god når han er god, sier Morten Reff. Han har skrevet det 2000 siders faktaverket *The Chuck Berry International Directory*, fordelt på fire bøker.

Berry har mange ganger gjen tatt stup og skyt-seansen fra Rockefeller i 1989. Til han var langt ut i 80-årene spilte han 30-40 konserter i året, bare i Europa.

Det er et utall musikere verden over som har spilt med Chuck Berry. En av dem som panikkslagen har stått bak ham på scenen, uten

Bruce Springsteen

En tent Chuck Berry leverte varene under sin fjerde konsert i Norge i juli 1987, på Circus, i kjelleren i Chateau Neuf i Oslo. Han spilte til og med et ekstranummer.

Foto: Tom A. Kolstad / Aftenposten

Chuck Berry og Keith Richards storkoste seg på scenen til Fox Theatre i Berrys hjemby St. Louis to dager før 60-årsdagen hans i 1986. Med seg hadde de blant andre Eric Clapton og Linda Ronstadt. Stemningen var ikke alltid like god under øvingene. Foto: NTB scanpix

å ane noe om neste låt, er Bruce Springsteen. 'Da var han ung og ukjent. Fremdeles er den kvelden på begynnelsen av 1970-tallet noe av det største han har opplevd – og Bruce Springsteen har opplevd mye.

Men så er Chuck Berry uendelig langt fra hvem som helst. Det er ingen andre artister The Beatles har spilt inn flere coverlåter av. Det samme gjelder The Rolling Stones. Og Elvis. The Beach Boys' første store hit, «Surfin' USA», var en Berry-låt med ny tekst.

Charles Edward Berry var nesten 30 år da han spilte inn sin debutsingel, «Maybellene» i 1955, 9 år eldre enn Elvis. Likevel beskrev han bedre enn noen andre rock'n-rollerne hva den nye musikken gjorde med og betydde for 50-tallets tenåringer. Han diktet seg inn i hodene deres.

Afroamerikaneren Chuck Berry siktet seg inn på hvit middelklasseungdom. De som satt godt nok i det til å hate skolen. De som hadde

Chuck Berry var frekk nok til å kalle debutalbumet fra 1956 for After School Session. Han var 30.

råd og tid til å henge ved jukeboxen på den lokale kafeen. De som kjente til fristelsen som lå i en bil med stort baksete. De som hadde penger til å kjøpe de nye rock'n roll-platene.

Berry hadde et, i populærmusikalsk sammenheng, uvanlig ordforråd. Sangene hans er fortettede fortellinger som ruller fremover som munnhell. Han krydret med vittigheter, overraskelser og små sosiale kommentarer.

Bilglad mann

Berry brukte metaforer som voksenfilter. Rock'n roll var opprinnelig slang for samleie, og han visste at sex solgte. Det gjaldt bare å gjøre det slik at sangene likevel ble spilt på radioen. I «Maybellene» forteller han om to biler som

kappkjører mens de dunker borti hverandre til de begynner å koke. Eller?

Da «Maybellene» tok av i 1955, var Berry en etablert familiefar og frisør med forsk kosmetolog-utdannelse. På hobbybasis hadde han spilt i tilfeldige blues- og jazzband i hjembyen St. Louis i over ti år. Chicagoblues-kjempen Muddy Waters hørte ham. Han anbefalte ham til plateselskapet Chess.

Dylan og Stones

Chuck Berry er selve antitesen av kunstnermyten. Han øynet rett og slett større penger i gitar og mikrofon enn i saks og kam.

– Jeg ville ikke brukt tid på dette

«Chuck Berry er mest kjent som rock'n roller, men vil bli anerkjent som en stor poet i det neste århundret.»

Paul McCartney (1999)

«Da jeg oppdaget at Chuck Berry var svart, droppet jeg å høre på hvite gitarister. Jeg var svært rasistisk overfor hvite musikere en stund.»

Eric Clapton

om jeg ikke tjente penger på det. Sangenes kommersielle verdi er drivkraften, sa han i Rolling Stone-intervjuet.

Kanskje det var derfor han la så mye flid i formuleringene? Linjer som *all dressed up like a downtown christmas tree* var en viktig inspirasjonskilde for den unge Bob Dylan. Han bygget senere klassikeren «Subterranean Homesick Blues» på Berrys «Too Much Monkey Business».

Men like mye – eller kanskje mer – enn de filmatiske tekstene var det gitarriffene som gjorde uut-slettelig inntrykk.

De forplantet seg i unge kropper ikke bare i USA, men også i Europa. I 1961 møttes Keith Richards og Mick Jagger på jernbanestasjonen i Dartford. De kom i snakk fordi Jagger hadde Chuck Berry-albumet *One*

Dozen Berrys under armen.

Film som takk

Snart dannet de The Rolling Stones. Et drøyt år senere var debutsinglen ute, en rastløs versjon av Chuck Berrys «Come On». Stones fortsatte å spille inn en lang rekke Berry-låter. Det var likevel mest indirekte han påvirket musikken til bandet som er en av rockehistoriens største premissleverandører. Keith Richards' riff er så Berry-inspirerte at han nærmest spiller med påholden gitar. Låter som «Brown Sugar» og «Jumpin' Jack Flash» er skrevet etter Berrys ABC.

For å betale tilbake noe av gjelden tok Richards i 1986 initiativet til at Chuck Berry skulle få spille med et godt og forberedt band. Med seg hadde han blant andre Eric Clapton og Linda Ronstadt. Resultatet var konsertfilmen *Hail! Hail! Rock'n roll*, som ble satt opp på kino i Norge. Filmen viser Berry som sjarmende, lunefull og sta.

– Han ga meg mer hodepine enn Jagger har gjort på 30 år, sa Keith Richards.

Rasisme

Den største forskjellen på Chuck Berry og Elvis Presley var ikke alderen. Det var hudfargen. I selvbiografien forteller Berry om en brann i nabolaaget da han var guttunge. Han trodde brannmennene var skrekkslagne, at det var derfor de var hvite i ansiktet. Det var de første hvite menneskene han så. Berry vokste opp i et segregert USA der rasismen var markant. Fordi han hadde en uvanlig klar diksjon (de fleste svarte artister var langt mer uvørne i stemmebruken) og hadde islett av country i musikken («Maybellene» var, for eksempel, bygget på bluegrass-låten «Ida Red»), trodde mange radiolyttere og konsertarrangører at han var hvit. Han opplevde å bli nektet adgang til sine egne konserter da sannheten gikk opp for arrangørene. En gang på 1950-tallet hørte han at det hvite bandet som skulle backe ham, spilte hans låter mens han ruslet vekk. I Mississippi ble han puttet i fengsel over natten for å ha sett på en hvit kvinne «på feil måte» etter en konsert.

«Jeg prøvde aldri å skrive rock'n roll-låter fordi Chuck Berry allerede hadde gjort det.»

Bob Dylan

Berry spilte alltid i skarp dress de første årene. Her er han med sin Gibson-gitar i 1958. Foto: Getty Images

«Chuck Berry er et geni når det gjelder å få ord til å skli motstands-løst sammen, og han var det første. Jeg har imitert ham.»

Paul Simon

– Noen sier at hvis Chuck Berry hadde vært hvit, så hadde han blitt like stor som Elvis. Det tror jeg ingenting på. Hadde Chuck Berry vært hvit, så hadde han ikke vært som han var. Han vokste opp i en tid da han ble nektet adgang til spillesteder på grunn av hudfargen, og er preget av det, sier Morten Reff.

Berry insisterte på å bli behandlet som likeverdig. Som den forretningsmannen han var, investerte han pengene han tjente blant annet i en konsertklubb i St. Louis. Den lå i den hvite og besteborgerlige delen av byen. Klubben tiltrakk seg svarte. Berry var en høflig mann, men for det hvite politiet betød han ikke annet enn trøbbel. Han skulle tas, og klubben skulle stenges.

Fengslet

Muligheten dukket opp i desember 1959. Da arresterte politiet 14 år gamle Janice Escalanti. Hun hadde sluttet som serveringsdame på Berrys klubb og blitt prostituert i stedet. Men det var jobbtildet fra Berry som hadde ført henne fra Arizona til Missouri. Dermed ble han dømt

til fem års fengsel for å ha fraktet en mindre-årig over statsgrensen til prostitusjon. Etter anke ble dommen justert til tre år. Mens hans låter spredte seg som ild i tørt gress blant band over hele den vestlige verden, satt Berry to år i fengsel. Da han slapp ut igjen på 37-årsdagen sin i 1963, var det som en ydmyket og bitter mann.

Den følelsen ble forsterket av plateselskapet Chess. Berry var i praksis fralurt rettighetene til låtene som spilte inn enorme summer gjennom The Beatles og de andre. Det tok ham 25 år å få økonomisk kontroll over egne låter. Med dette bakteppet av utnyttelse er det ikke så rart at Berry utviklet et temmelig kynisk forhold til penger og andre artisters

«Moren min sa til meg: Du og Elvis er ganske gode, men dere er ikke akkurat Chuck Berry.»

Jerry Lee Lewis

John Lennon og Chuck Berry sammen under et TV-show i 1972. Lennon var nesegrus fan av Berry.

«Jeg fikk rock'n roll-tenning som svært ung da jeg så Chuck Berry. Han er mitt idol.»

Angus Young, AC/DC

bruk av hans låter. «Ikke la den samme hund- den bite deg to ganger», er hans livsmotto.

John Lennon ble beskyldt for å rappe åpningslinjene på The Beatles-låten «Come Together» fra Berrys «You Can't Catch Me». Det ble sak. Lennon hadde ingen problemer med å tilstå. Han tok heller ikke straffen så tungt. Det var nemlig å spille inn to Chuck Berry-låter, for på den måten å spille inn penger til rettighetshaveren.

Alltid kontant betaling

Siden 1960-tallet har Chuck Berry tatt betalt i kontanter før konsertene. Han stoler ikke på annet. Berry har oppfylt sin del av kontrakten og spilt i 60 minutter.

– No more, no less. Han slutter med «Reelin' And Rockin'». Den begynner sånn: *Well I looked at my watch ...* Så er det natten. Ingen ekstranummer, forteller Eigil Berg. Han spilte med Berry i 1993 også, og har opplevd dette to ganger.

Chuck Berry gir Eigil Berg tydelige instruksjoner under konserten på Rockefeller i 1989. Han ga ingen på forhånd. Foto: Helge Jørgensen

– Jeg fikk et innsyn i rideren. Han skal ikke ha årgangswisky eller dop, men en bestemt type forsterker. En det er vanskelig å få tak i. Hvis han ikke får den, bøtelegger han impresarioen med 2000 dollar. Arrangøren i Oslo fant en type forsterker som var nesten lik. Men Berry forlangte de 14.000 kronene i cash før han gikk på scenen, forteller han.

Innspillingene Chuck Berry gjorde mellom 1955 og 1964, er rockens grunnmur. Så å si alt Berry har gjort av ord og toner, er blitt resirkulert. Til og med hans karakteristiske duck walk, det at han hopper på huk over scenen med ett ben rett frem mens han spiller gitar, er blitt nøye kopiert av blant andre AC/DCs Angus Young og Backstreet Girls' Petter Baarli.

Skatteunndragelse

Berry har ikke gitt ut et nytt album siden 1979, samme år som han satt fire måneder i fengsel igjen – for skatteunndragelse denne gangen. På begynnelsen av 1990-tallet ble han saksøkt av fire ansatte i restauranten han eier. De beskyldte ham for å ha hemmelig kamera på toalettet deres. Det endte i forlik.

Berry er svingende i humøret og har nok lett for å skaffe seg uvenner. Under 1993-konserten på Rockefeller mistet han plekteret sitt og fant det ikke igjen. Da ble han mørk i øynene. Han tværet ut en jam i det uendelige, gikk ned i spagat, tok duckwalk og brukte opp timen, rett og slett. Men det var samme avslutningen: *I looked at my watch ...* Det overskygger ikke opplevelsen Eigil Berg hadde disse kveldene med Chuck Berry.

– Når du har spilt 20 av de mest kjente rockelåtene i historien på én time, er det likevel flere du savner når han er ferdig. Det sier alt. Å stå på scenen med selveste far var svært.

«Chuck Berry får deg til å glemme livet i en times tid, og det er hva det handler om.»

Petter Baarli

Chuck Berrys mest kjente låter:

- ❑ *Maybellene*
- ❑ *School Days*
- ❑ *Too Much Monkey Business*
- ❑ *Browned Eyed Handsome Man*
- ❑ *Roll over Beethoven*
- ❑ *You Can't Catch Me*
- ❑ *Sweet Little Sixteen*
- ❑ *Rock and Roll Music*
- ❑ *Johnny B. Goode*
- ❑ *Carol*
- ❑ *Run Rudolph Run*
- ❑ *Little Queenie*
- ❑ *Around and Around*
- ❑ *Back in the USA*
- ❑ *Memphis Tennessee*
- ❑ *I'm Talking About You*
- ❑ *No Particular Place to Go*
- ❑ *You Never Can Tell*
- ❑ *Promised Land*
- ❑ *Tulane*

PÅ DENNE DAG

❑ **1963:** Lee Harvey Oswald, som var arrestert for drapet på president John F. Kennedy to dager tidligere, blir selv skutt og drept – av nattklubeieren Jack Ruby i kjelleren på hovedpolitistasjonen i Dallas.

24 november

❑ **1965:** Joseph-Désiré Mobutu griper makten i Den demokratiske republikken Kongo. Han beholder den til 1997.

❑ **1974:** Arkeologene Donald Johanson og Tom Gray finner de over 3 millioner år gamle skjelettrestene av «Lucy», et ape-menneske av arten *Australopithecus*.

❑ **FØDT:** Baruch de Spinoza (1632–1677). Nederlandsk filosof. En av de store rasjonalistene på 1600-tallet. Mente at både religion og stat kan ta skade om fri meningsdannelse undertrykkes.

❑ **1905:** Norges nye kongefamilie kommer til Kristiania. Kong Haakon, dronning Maud og kronprins Olav tas imot av statsminister Christian Michelsen.

25 november

❑ **1952:** Teaterstykket *The Mousetrap* har premiere på Londons West End. Stykket er siden blitt spilt sammenhengende i 64 år.

❑ **1970:** Den japanske forfatteren Yukio Mishima begår samuraienes rituelle selvmord seppuku etter å ha forsøkt å starte et statskupp i landet.

❑ **DØD:** Hans Reidar Holtermann (1895–1966). Norsk artillerioffiser. Kommandant for de norske styrkene som holdt Hegra festning fra 10. april til 5. mai 1940. Kommandant for Tysklandsbrigaden fra 1949 til 1950.

Fortsetter side 141 ➤